
szociográfia III.

BRASNYÓ ISTVÁN

KENYERNAP

Az alkonyat bágyadt és vörös
fényében a cséplőgépeket
beszorítják a fészerek alá,
melyeknek tetéje, mint egy-egy
mohalepte szárny —
egyszerre minden oly fáradt lesz,
csak a lányok sikongatása
nem marad abba,
akik lökdösődve szaladnak a kopott falú
házak felé,
hogy átötlözzenek estére;
a férfiak a szabad ég alatt állnak,
és nagyokat húznak a hatalmas üvegből,
amivel egy kisleány szaladgál közöttük
és ad kézzel kézzel kipirultan
és megzavarodva,
mintha a világ vége jönne.

VENDÉGEK A KÖZSÉGI SZÉKHELYRŐL

A hajnali kisvonat pontos volt:
semmi fennakadás —
csak a nyelv pattogóbb
és mélyebben kapaszkodik önmagába,
ahogy emberről emberre öröklődik,
akár a tanya vagy az út a kapuig
a keréknyomok párhuzamával.
Mégis sietve fog be a kocsiba a fiú,
hogy a hátsó ülésre felzsuplicálja a vendégeket
és sorra járja velük mindazokat
a helyeket, ahonnan, úgy vélik,
egykor elszármaztak.

Szerencsére semmi fennakadás —
csak a nyelv lesz egyre pattogóbb
és sértődöttebb,
meg egyre mélyebben kapaszkodik önmagába,
míg csak a frissen kent
tengelyek kotyogása el nem nyeli
a legutolsó hangig.
Aztán semmi fennakadás:
sorjában minden elérkezik.

SAN PASTORE

Vörös kalászkok a délutánban
és naplementkor a vöröslő csönd,
míg fel nem hangzik messziről:
pitypalatty —
majd felkel a hold a vörös szélben,
és törtetve a vetés közt a vad után
parasztok szorongatják kezükben a hideg
puskacsövet;
körben a tanyák,
szűkölő kutyák a szalmakazlak körül
és egy fiú, aki a szomszédba tart,
át a derékig érő vörös búzavetésen,
amely pattogva érik.

NAPKELTE

Az ajtón az agyonmosott és foltozott
függöny a kifakult kék mintákkal,
amelyet a legyek ellen
tettek fel,
úgy leng a virradatkor feltámadt
szélben
a kockakövekkel kirakott belépő előtt,
mint egy elszabadult hajó vitorlája:
a háznép még alszik,
semmi nesz,
csak a nagy fekete kutya csörtög a láncon,
a pince egyszerre visszahúzódik sötétjébe,
amint feljön a nap,
1963. július 9-én, 3 óra 56 perckor.

HARMAT

A nyugtalan virágok,
ahogy tapagatóikkal aláfolynak
a falra aggatott állványokról
és meglebbenek a korai szélben,
a fecskék túl hirtelen és túl meredek
körei
még napfelkelte előtt,
az akol oszlopához kötött tehén

váratlanul abbahagyott kérődzése,
amikor a fehérre meszelt falak
felizzanak, akár a tükör
és a kútgém magasra csapódik,
hogy minden elinduljon útján
a hajnal harmatában.

KÉNYSZERŰSÉG

Újabb és újabb nekirugaszkodás
mindinkább az évek nyomaival,
ami lepattogott zománc,
lehullott vakolat,
elkorhadt deszka.
Hány és hány tél,
befagyott ablakokkal,
egyenes szánkóutakkal
a hólepte falusi tetőig —
s aztán ismét a kezdet kezdetén:
rozoga kocsi, két ló,
kiszáradt gyümölcsfák a ház megett,
kerítés, amelyen a rozsdá lyukakat üt,
fénytelen ablakok,
mintha mindenki meghalt volna,
csak egy vénember bújócskázik még
odakinn a kazlak között,
borostásan, elzsírozódott kalapban.

TŰ ÉS CÉRNA

A férfi
lyukasztó árral a kezében
vastag szurkozott fonalat fűz a tübe,
mert minden
— lószerszám, lábbeli —
időnap előtt tönkremegy,
elfeslik varrásán, vagy egyszerűen
szétszakad.
Az asszony másféle tüvel
tűzdeli életét,
míg az eresz alatt ül:
álmában látott indák,
melyek testére csavarodtak,
most színesen futnak szét
a kelmén.

SZÁMTALANSZOR LÁTOTT ARCOK

A fejsze, amely a fát
gyökerestül kidönti,
vagy szélvihar, vagy villám —
egyre megy;

de mindent fölülmúl a fél kézbe
való balta,
amely az elképesztően vastag
fatörzsből szántalpat ácsol,
türelmesen farag csapásról csapásra,
míg kíváncsi gyerekszemek követik
útját.

A számtalanszor látott arcok
vagy a megnevezhetetlen konokság teszi,
hogy ez a férfi biztosabb szemmel
néz munkájára, mint az életére,
amelyet egy kidöntött fa
árnyékához kötött.

JÖVŐ

Szeles esti ég az üres földek felett
és kémények füstje,
amelybe szűkölve szaglásznek a kutyák,
majd nekiiramodnak a fiatal búzatáblának,
ahol nyúl motoszkál —
már csak egy ember
lépked keresztül a földeken,
amerről a sötétség elindult,
és lépésről lépésre megáll:
babot sarkal a kukorica sorai közé
egy leendő kukoricatáblába,
amely még csak nem is csírázik.

NAPKÖZBEN

A ház szürke homlokzata
a fénytelen délelőttben,
a tollászkodó aprójószág s a galambok,
kutya, ahogy kiperdítve a nyelvét
nagyot ásít —
és mindez a fonákjára fordul:
a szoba, a bevetetlen ágyakkal,
amelyekből éppen csak kiugrottak,
az ablakokon a behúzott függöny
még tegnap estéről,
a lámpa elkormozódott cilindere
meg az egyenletes óraketyegés
a fülledt levegőben,
virágok —
estig semmi sem fog megváltozni;
a kanna sötét belsejében
mozdulatlanul hallgat a víz,
csak a fal festése mutatja még
zöld-sárga-barna csíkjait.

MÉRHETETLENÜL HOSSZÚ ÚT

A hordók, ahogy összekoccannak a kocsiderékban,
fa fekszik fára s a zabszalma
sárga üres fürtjei
a mérhetetlenül hosszú úton
fasorral vagy fasor nélkül,
az árokparton dongó nagy zöld legyekkel,
míg a délután a porba belefullad —
de a hosszú és meredek lejtő előtt,
ahol az ördögcérna vastagon befutja
az út két oldalát
és lila virágokat nyit,
leszáll a férfi,
s kötőfékkal a saroglyához köti
a hátsó kereket, majd leküldi maga mellől
a fiút,
aki zsibbadt lábbal és ijedten lépked
a kocsi után
a kerék húzta szürke csillogó nyomon.

ÜNNEP

Túl az alkonyaton
a tenyérnyi kert kihunyó fényei
a mérges fellegek alatt,
míg a délutáni esőtől
pattogva szikkad a nádtető
és a fákról
most hullanak az utolsó esőcseppek —
az egész család kint ül a ház előtt,
ahol a víz keskeny árkokat mosott,
ahogy az ereszről leszaladt:
az apa, foltos cejg nadrágban,
az anya, göndörre ondolált hajjal,
kettejük közt a kisfiú,
akárcsak a képen, odabenn az ágy felett,
ha majd lámpát gyújtanak.